

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,	Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.	KIADÓ HIVATAL,
hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.	Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.

Tartalom. Gymnasiumi tandíjak. — Tárca. A belmissió története stb. Csiky Lajos. — Az esperesi hivatal. Sütő Kálmán. — Lapszemle. — s. — Emlékezetül! Csiky Lajos. — Egy és más stb. — Különfélék. — Hirdetés.

Gymnasiumi tandíjak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter f. évi július 15-én, 28,299. szám alatt rendeletet bocsátott ki, melyben az állampénztárból és a tanulmányi alapból fenntartott gymnasiumok tandíját az 188⁷/₈-ik tanév elejétől kezdve a fővárosban 24 frtról 30 frtra, a vidéken 18 frtról 24 frtra emeli föl. A tandíj felemelésének indokait a következőleg ismerteti a rendelet: „Az épületeknek nevelési és egészségügyi tekintetben való rendbehozása és gondozása, — a szemléltető oktatáshoz szükséges tanszereknek és a tudomány nélkülözhetetlen segédeszközök beszerzése, — a törvénykövetelte párhuzamos osztályok felállítása.”

Kétségtelenül sokan vannak, a kik e rendeletet kizárólag úgy fogják fel, mint adóemelést és érzékeny panaszokat bocsátnak világgá a szülők terheiről, a neveltetési költségek tetemes voltáról, a tankönyvek drágaságáról és a szóban levő legujabb adóról.

Nem lehet tagadni, hogy e panaszok sok tekintetben igazolhatók, főként ha figyelembe vesszük, hogy a szülőkön kívül a közönség jó részének költsége — a fiaik tanulmányi előhaladásába helyezett remény meggyűlöltetéséért — igen gyakran teljesen kárbavész.

Ámde a miniszter, — a rendelet szövegéből olvashatólag, — épen azt a célt tűzte maga elé, hogy a középiskolák működésének sikerét mentől nagyobb mértékben biztosítsa, minek folytán a gymnasiumi pályán haladó s azt bevégezni kívánó növendékek hovatovább kielégítőbb képzettséggel lépjenek a felsőbb tudományos képzést nyújtó tanfolyamokra. Ezen szempontból csakis helyesel-

nünk lehet a miniszter eljárását, ha t. i. a tandíjemelésből befolyó összeg kizárólag a jelölt célra fordíttatik, mert ez esetben épen a tanítató szüleközönség és a tanuló ifjuság érdekeinek előmozdításáról van szó.

Az itt említett és általunk helyeselt miniszteri rendelet megjelenése alkalmat ad arra, hogy az egyházkerületünk által fenntartott gymnasiumok viszonyaira egy futó pillantást vetve: egy némely sürgősebb teendőre hívjuk fel az illetékes körök figyelmét.

Az egyházkerületi középiskolai felügyelő bizottság által összeállított statisztikai adatokból, — melyek az 1886. augusztushóban tartott egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvének mellékletéül közrebocsáttattak, — első tekintetre kiderül, hogy gymnasiumaink egy részének berendezése és felszerelése még nagy mérvű tökéletesítésre vár, a debreczeni főgymnasiumban pedig az osztályok nagy népessége miatt a jelenleg létező három párhuzamos osztályon kívül még néhányak szervezése, vagy pedig a beírásnak törvényszerű korlátozása vált szükségessé.

Az itt érintett okok a mi gymnasiumainknál is újabb anyagi áldozatok hozatalát követelik s e végből nekünk is a tandíjak rendezésére s részben emelésére kell gondolnunk.

A mi elsöben is a tandíjak rendezését illeti: közönségesen tudva van, hogy ugyanazon tanintézet különböző osztályaiban általában egyforma tandíj fizetésére köteleztetnek a növendékek mind hazánkban, mind a külföldön. Ezen általános szokástól csakis a mi egyházkerületünk némely gymnasiumában van eltérő gyakorlat, p. o. a h.-m.-vásárhelyi, szatmári és debreczeni gymnasiumban. Így történt, hogy a debreczeni főgymnasiumban, az „Értésítő”-ből láthatólag, egész a legutóbbi időkig tizenháromféle tandíj volt és még ma is nyolczféle van szokásban. Azt indokolva látjuk, ha az egyes felekezet, vagy egyes egyházközönség által fenntartott tanintézetben, más felekezet-

beli, vagy más községbeli tanulók nagyobb tandíj fizetésére kötelezettek, de a tandíjnak osztályonként különböző mennyiségben való megszabását nemcsak az általános gyakorlatl, hanem a mai tanügyi fogalmakkal is ellentétben állónak találjuk.

A tandíjak emelésére nézve azon meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy ha az mérsékeltten történik: nem lesz megbírhatatlan a szülőkre nézve, hanem igenis oly befektetés leendő, mely az illető gymnasiumok felszerelésére, tan- és segédeszközök beszerzésére és kellő számu párhuzamos osztályok felállítására fordítva: gazdag gyümölcsöket fog teremni szülőkre és tanulókra nézve egyaránt, mert így a gymnasiumi tanításnak ma meglevő akadályai lassankint elhárítatván, a tanulóknak egyéni kiképezése s a tananyagának oly sok oldalról sürgetett szabatos begyakorlása lehetővé válik.

Ha már a debreczeni főgymnasiumban a prot. tanulóknak nézve érvényben levő s 9 frt 60 kr és 21 frt 30 kr között váltakozó hétféle tandíj helyett 18, vagy 20 frtban szabotnék meg a tandíj összege: ez, más iskoláknál fizetendő tandíjakhoz képest igen mérsékeltnek volna mondható s a szükséges párhuzamos osztályok fentartási költségeit csaknem teljesen fedezné.

T á r c z a.

A belmissió vázlatos története s jelenkori állása a külföldön és a magyarországi ev. ref. egyházban.*)

(Folytatás.)

6. A hatodik, az utolsó munkaköre végre a belmissiónak a meghasonlottak kiengesztelése. Ide tartozik a munkáskérdés, a lakáskérdés, a vasárnapi általános nyugalom kérdése, a cselédkérdés, a női emancipatio kérdése. Mindezek már szorosán társadalmi ügyek, de a melyek, mert az egyház a maga charismáival a társadalmi életnek is kovásza akar lenni, az egyház embereinek figyelmét szintén ébren tartják s a hol támogatásra, tisztább életnézletek terjesztésére van szükség, föltétlenül meg is követelik. Csakugyan vannak, alakultak is sokféle olyan egyletek, melyek a társadalmi bajok megszüntetésén fáradoznak, melyek kézfogva haladnak az Isten ígéje szolgáinak, általában a civilisatio fölkezt bajnokainak a társadalmi állapotok javítására czélzó törekvéseikkel.

Ezekben soroltam elő, nagytiszteletű Lelkészegyesületi Közgyűlés, a belmissió főbb munkáit Németországon, több helyen vonatkozással más külföldi országok szereteti műveire is. Egy nagy képnek nyújtottam vázlatát, csak a

*) Felolvasatott N.-Beeskereken, a békésbányai ev. ref. egyházmege, 1887. április 14-én tartott lelkészegyesületi közgyűlésén.

nagyobb vonások kidomborítására fordítván figyelmemet. Csak az erősebben ütő vérerek útjának felmutatására szoritkozhattam s kénytelen voltam mellőzni a kisebb ereket, melyeknek vére mind, mind a nagy szívedénybe összpontosul, oda, hol az igaz keresztyén egyháziasság forró tüze lángol.

Hátra van még, hogy arról is mondjunk valamit, van-e Magyarországon belmissziói munka s általában, hogy van-e arra nálunk valami szükség?

Van-e arra nálunk valami szükség? — erre feleljünk meg először.

Én nem vagyok jámbor optimista, mert látom a mi magyar népünknek bűneit. Azért vannak szemeim, hogy lássak, azért vannak füleim, hogy halljak. Figyelő tekintettel szemlélem népünk életét s megjegyzem magamnak, ha erről valamit látok, hallok, vagy olvasok. Szomorú tapasztalatként áll előttem, hogy népünk sok helyen elegendőlanodott, elhanyagolja az apák régi jó vallását. — De nem vagyok rideg pessimista sem s ha látom sok helyen, minő érdeklődéssel viseltetnek ugy a művelt világiak, mint a köznép fia az egyházi ügyek iránt: ott és akkor tisztelettel emelek kalapot magyar népünk előtt. Három évig laktam külföldön és pedig olyan országban is másfél esztendeig, melyet méltó joggal lehet a keresztyén egyházi élet védvárának nevezni, de a hol, épen ezen életet tanulmányozván, azt is megtanultam, hogy a hol legintensivabb a fény ereje, ott legsötétebb az árnyék. Ki merem mondani, hogy nincsen Magyarországnak egyetlen városa, melynek lebujaiannyi physikai, erkölcsi szennyet takarnának, mint a megnyit én, Edinburgh egyik alsó utcájának vohiskytól, pálinkától büzhödt levegőjében átmenve, egyetlenegy esti sétám alatt tapasztaltam. És mit beszélnek a lapok London félreső utcáinak légköréről?!

Én hát semmiképen nem tartozom azok közé, kik saját magunk rovására mindig csak a külföldet magasztalják. Ha annyira jó odakünn minden, mi szükség van a belmissió ezerkaru gépezetére?! Vajjon annyira együgyűek volnának-e azok a külföldi keresztyének, hogy valamely rossz álmólátás miatt egy képzeleti chimaerával kelnének folyton-folyó nehéz küzdelemre?!

Azt sem vélem, hogy a külföldi, más légkörben fejlődött szokásokat, intézményeket mind át kellene plántálnunk hazánk földére. Isten mentsen ettől! Nekünk megvan saját egyéniségünk; nemzetünknek megvan saját physiognomiája, mely az övé és senki másé, — és a melyet, a mennyiben az jó, ha át akarunk idegen színekkel alakítani: egy hazug maszk fogna előttünk állani. Én nekem jobban tetszik a magyar ember a maga természetes, őszinte valóságában, mint idegen cziczomákkal felruházottan, tiszta egyéniségét megtagadva.

Nem ok nélkül mondtam el ezeket, de sőt vonatkozással a még mondandókra.

Nálunk is van szükség belmissziói munkálkodásra, mert sok sötét felhő borong egyházi életünk egén. De nem szükséges olyan nagy apparátust mozgásba hozni. Tudom, hogy nincs is benne módunk, mert az az óriási munka a külföldön töméntelen sok pénzbe kerül, — de ettől eltekintve nincs is reá szükség. Általánosságban beszélvén, nálunk koránt sincs ugy élére állítva a sokféle társadalmi kérdés, mint a művelt külföldön s ebből folyólag sok olyan

veszélyes kórtól meg vagyunk kímélve, a mi odakünn sok gondot ad a belmissió barátainak. A mi népünk vallási tekintetben határozottan konservatív s ebből folyólag kihágásai is inkább heves vérmérsékletének, mint vallásától való teljes elidegenedésének tulajdonítandók s általánosságban beszélvén a dolgról, valami általános, egyetemes érvényű, az egész társadalmat átalakítani törekvő belmissiói mozgalomra nincsen a mi népünknek szüksége. Nem tudom, igazat adnak-e abban én nekem, — az iskola, a tanulószoba emberének, — kinn, az élet mezején szántogató lelkesztársaim s általában egész tisztelt hallgatóságom, — de talán igazat adnak nézetemnek, ha azt állítom, hogy — bocsánat e nagyon is köznapizü kifejezésért! — nem igen venné be azt a mi jó magyar népünk természete.

De valamit tenni kell, még pedig többet, mint a megnyit teszünk.

Mert, igenis, most is teszünk valamit!

Az elszórtak összegyűjtéséről, a missziói egyházak, a diasporák erősítéséről gondoskodik — s itt csak magyar ev. ref. egyházunkról beszélek — erről gondoskodik hivatalos egyetemes egyházunk. Tudom, jól tudom, hogy minden érdeket távolról sem elégíthet ki, de ha a múlt évben az 5 egyházkerület között misszió célokra mégis 18,800 frt osztott szét, melyből e békésbányai egyházmegyének rendelkezésére 1500 frt bocsátott, ne mondja senki se, hogy egyetemes egyházunk nem törődik a belmissiói munkának legáltalában ezen ágával!

A szegények és betegek gondozásával mi nálunk különböző jótékonyági egyletek foglalkoznak. Nem tartanám jó politikának, ha az egyház minden áron el akarná magának ezen munkatért foglalni. Csak hadd csörgedezzen a felebaráti szeretet forrásának vize a humanitárius intézetek férfainak s különösen a nőknek keblében. Nálunk gondoskodnak immár a különböző egyházak arról, hogy kisebb gyermekeik a jótékony intézetekben is nyerjenek vallásos nevelést s így azok nemcsak a társadalomnak vissza vannak nyerve, hanem az egyház részére is meg vannak tartva. Debreczen egyháza és városa egészen belmissiói jellemű szegényápolását tart fenn saját lelkeszszel.

Tovább menve, hazánk egyik ismert nevű férfia, Irányi Dániel országgyűlési képviselő mozgalmat indított meg s már némi eredményt is tud felmutatni erkölcsnemesítő, ifjúsági és mértékletességi egyesületek alkotásában. Szeretjük hinni, hogy az általa megpendített nemes eszmék egyházi lapjaink útján a mi egyházunkban is mélyebb hullámokat fognak verni.

Csiky Lajos.

(Folyt. köv.)

Az esperesi hivatal.

Ezen becses lapok 1886. év 51. s folyó évi 2-ik számában szóba hozatott „az esperesi hivatal méltatása.” Mindkét cikk elismeri és megállapítja az esperesi hivatal terhes és nagy fáradsággal összekötött voltát, — szerintem az erkölcsi felelősség ezeket még messze tulszárnyalja. Az egyikben S . . . s az esperesi díjazást — utazási és napi illetékek kivül — legalább 400 frtban véleményezi megállapíttatni, ezzel szemben — D. L. ur a másikban — a díjazás ily mér-

tékben való fölemelését kifogásolja, hanem e helyett a teendők alábszállítását hozza javaslatba.

Szokatlan ugyan, — de mégis úgy van, — hogy én mindkét cikkíróval egyetértek, azonban, hogy megütközést ne idézzek fel, sietek kimondani, hogy S . . . s urral egyetértek, az esperesi hivatal díjazását — D. L. urral pedig a teendők leszállítását illetőleg. Egyetértésem okait az alábbiakban próbálom megfejtetni, ha csak vázlatosan is:

Mindenekelőtt az én felfogásom szerint, az esperesi hű munkásság, lelki-testi törődés bármily magas összeggel is meg nem fizethető; ugyanazért e tekintetben nem jutalom, hanem pusztán tiszteletdíjról, még jobb szeretném úgy fejezni ki, a költségekhez való járulásról lehet szó, mely még azon esetben is, ha az esperes jobb jövedelmű egyházban lakik, méltányos — és nem az anyagiak szerfelett való szeretetének szempontjából bírálendő meg.

Igaz, hogy ezen hivatal viselője „primus inter pares” és valóban nem is több, vagy talán némely esetben annyi sem; igaz, hogy tisztesség ezen hivatal, de a megfizetők megkövetelik az esperestől, hogy hivatalának, úgy az egyházi, mint polgári téren, méltó tiszteletet és tekintélyt szerezzon és tartson fenn s az is igaz, hogy a nagy közönség egy közvitétől sohasem követel megjelenésében, fellépésében annyi finomságot, a közügyek elintézésében mindenkor személyes részvétet, az adakozásokban oly bőkezűséget, mint egy magasabb állású tisztől, ha az hozzá még „primus inter pares.” Ebhez, azt hiszem, nem kívántatik kommentár. Már pedig, a költségek elintézését követően igénylő alkalmakkal az esperes minden lépten-nyomon találkozik, azok elől kitérnie nem lehet, nem szabad, azoknak mindenikével le kell számolnia, még pedig úgy, hogy ne csak személyisége, de hivatalos állása is nagyon háttérbe ne szoríttassék. — Szerintem tehát igazságtalanságra, sőt szűkebbülöségre mutatna, ha a megfizetők, az ezen tisztességre emelt egyéntől, minden aránylagos hozzájárulás nélkül megkivánnák, hogy ne csak nappalát és éjjelét áldozza fel, ne csak szellemi és testi erejének tőkéjéből kölcsönözzön a közügy érdekében, hanem annyiszor a mennyiszor, — pedig elég sűrűn, — arra alkalom adatik, — erszényét is nyissa ki, ekkép rövidítse meg övéit, kiknek gondját és jövőjét az Ur szintén reá bizta. Hány és hány oldalról vétetik pedig igénybe ez az erszény, azt hirtelenében alig számlálhatnám elő. Hiszen ha fényvel nem is, de állásának megfelelő öltözékben kell mindenütt mutatkoznia s magát érvényesítenie a nyilvánosság előtt; de ha még — a mi ugyan nem lehet — némely kiadások elől elvonulni próbálna is s nem jelenék meg ott és annyiszor, a hol és a hányszor megjelenie kötelessége; magányába is beköszöntenek hozzá a jótékony-sági kérések, sorsjegyek s a kegyes adományokra, a hazafiúi célokra való áldozattételre vonatkozó felszólítások, melyek közül csak egyet is tisztességgel vissza nem utasíthat, holott ha megmarad egyszerű parókhijában, az ilyen megfizetéseknél 90%-val sem lenne szerencsétlétve.

Annak, ki az esperesi költséghez való járulás mérlegelésébe bocsátkozik, nem szabad figyelmen kívül hagynia azt sem, hogy míg mi közpapok csak úgy ritkán elvétve részesülünk egy barátságos látogatásban; addig az esperesi családnak nap-nap után van szerencséje fogadni, most a baráti vonzalom czímén, de azért hivatalos érdekből, majd, a szorosabb ismerősök közé nem is számítható egyének

tisztelgését, melynek czélja tanács és pártfogás kikérése, vagy szóbeli információ, a mely megkeresésekkor aztán a szíves magyar vendéglátást a legmagasabb mértékben kell kimutatni és gyakorolni; ez mintegy kényszerűség is, mert hát vidéken, falun nincs ám vendégfogadó, vagy olyan valamire való helyiség, a hol a látogatók ét- és itvágyokat kielégíthetnék; épen azért lehetlenség őket — tisztesség és becsületudással — most reggeli, majd ebéd, nem egyszer éjjeli szállás felajánlása, sőt még ráerőszakolás nélkül is — nagy uri fejbőlítés vagy egy kézszerítással elbocsátani. Bizony az esperesi kihallgatások, terített asztallal végződnek legtöbbször, vagy legalább is hűsítőket kell felszolgálni, holott ezen hivatal nem rendelkezik asztalpénzzel, neki csak irodai általánya van.

Mondhatná ugyan valaki, hogy ezek elől kivonhatná magát az esperes!?! Engedelmet kérek, ha szíves vendéglátását egyikünkkel vagy másikkal nem éreztetné, vajjon hogyan itélnék meg őt magát is, hát még családját?? De magunkat el tudva, ha idegenebbek tesznek látogatást — s nem találnak magyar szíveséget és udvariasságot — nem csak mint ember, de mint esperes, „primus inter pares“ esik bírálat alá.

Mindez pénzbe, fáradság és időbe kerül s bizonyos, hogy nem nehezülne e teher reá és családjára, ha ez a tisztesség nem érte vala.

Hát a teendők halmazáról lehet fogalmat alkotni? Nem pusztán azt kell számításba vennünk, hogy az igdtatói könyv hány numerust mutat, mert ez az egyházmegyék nagyságához képest különböző lehet, van olyan esperesi hivatal, mely éven át 1622, vagy talán még magasabb számmal is jegyez, de ezen kívül, a csak úgy barátságosan, hivatalos színezet nélkül elintézett ügyek még talán több időt rabolnak el tőle, mint a melyeket írásban kell végeznie; ezek a naplóba nem vezetnek be. Ott van a számtalan küldöttség, melyek az elnökség személyes közreműködését multhatatlanul megkövetelik; az államosított szándékolt felekezeti iskolák ügyének tárgyalásán az esperesnek személyesen kell megadni az irányt, — nemkülönben a hivatalával járó polgári és társadalmi bizottságokban való részvétel stb. s ezeket mind saját költségén, fuvar és napidíj felszámítás kizárásával kell megtennie, sőt saját fogatának — a gazdálkodásból — épen ezen hivatalos menetek által — történt elvonása is anyagi károsodására szolgál.

Vegyük hozzá azt, hogy ha egy lelkipásztor — sőt gyakran csak egy családtagja is — elhal, az esperesnek a megye tulsó részére is mennie kell, mert nála nélkül a vég-tisztesség megadása nem eléggé ünnepélyes; tehát irjon, tanuljon, menjen szélben, hóban, esőben, beszéljen az udvaron fedetlen fővel akár égető napsugár száll, akár dermedtő zuzmára hull kopaszodó fejére. Ha nem teszi és nem így teszi, oda a népszerűség!

Sok időt felemészt, sok kedélyizgalmat okoz, a már általam felebb említett azon kiküszöbölendő szokás, hogy az ügyes-bajos emberek, folyamodásukat személyesen vivén el, az írásban foglaltakat untig élő szóval is előadják s midőn egy ilyen fél eltávozik, az esperes íróasztalához ül, hozzá akarván fogni a sürgős elintézendő ügyek valamelyikéhez, jön a másik tisztességtető atyafi, vagy épen tömeges küldöttség, az előbbi jelenet megújul; mindezt szelid, nyájas arcczal, mosolygó s jóindulatot kifejező szemekkel kell

keresztül élnie, mert különben oda a bizalom, oda a jó hírnév stb.

És mennyi minden ilyen van még, azt csak az tudhatja, csak az érezheti, a ki benne van. Én csak úgy távolról figyelem ezeket.

Mint hogy pedig az esperesnek ugy a nyilvános életben, a társas összejövetelekben, mint magánháznál, ugy az egyesekkel, mint a küldöttségekkel, hivatalos és nem hivatalos látogatókkal szemben, kifogástalan s finom udvariassággal kell viselkednie, a keserű labdacok lenyelésénél is jó arczot csinálnia, nemkülönben a szolgálatkészség és szolgálattétel legszélsőbb pontjáig hajlongania, csaknem hajlandó vagyok a „primus inter pares“ jellemző mondathoz hozzá ragasztani „Ur lévén, lett szolgálvára“, hogy a versszak következő sorát egyszer vagy másszor reá olvasni ne lehessen, ez nem rajtunk mulik, ez pusztán vagy a véletlen munkája, vagy az ő kiváló nagy szerencséje: így van ez igenis. Be tudjuk bizonyítani.

Sütő Kálmán,

b.-somi ev. reform. lelkipásztor.
(Vége köv.)

Lapszemle.

— Religio. —

(Folyt.)

Mi hagyjuk, nyugodt lélekkel a jezsuita szellem által lenyűgözött katholicismust menni a saját útján. Nem zavarjuk viláгурalmi álmaiban, általában semmi tekintetben sem vagyunk ártalmára. Jaj nekünk azonban, ha ottan-ottan egy-egy tájékoztató, a katholicismust érintő észrevételt teszünk azokhoz, a kiket tőlök féltünk, vagy fel kell világosítanunk: az ily eljárás „crimen laesae majestatis“ gyanánt vétetik, azonnal jönnek reánk a szitkok-átkok, az érvek helyett, aljas piszkolódások és nyelvöltögetések, a becsületes és illemes szóváltás helyett, mint erre a „Magyar Állam“ temérdek bizonyítékot szolgáltathat. Szóval, ha mi a kath. és prot. világnézetet és hitelveket összevetjük, azok közt párhuzamot vonni merészlünk: feltámad Sámbar mohos sírjából s majom utódai fujják ismét a régi nótát. Mi bár az embert szeretjük, mint felebarátunkat, a rendszert azért lehet mellőznünk, mint meggyőződésünkkel ellenkezőt. S ez a rendszer oly keserves emlékeket hagyott fenn számunkra a mult időkből, hogy nincs elég fátyol, mely azokat eltakarhatná. Sebeink még ma is véreznek s e sebeket a katholicismus ütötte. E vallás főpapjai mindent gyakoroltak inkább, mint az irántunk való jóindulatot. Midőn nem lehetett üldözni, börtönözni, halálra adni a szegény protestánsokat: a politikai befolyás minden nemét, a törvényhozás minden eszközét felhasználták és felhasználják ma is ellenünk. Ők nem ösmertek könyört az üldözöttek iránt soha s mit a hirhedt Kolonics szokott mondogatni: „Faciam Hungariam mendicam dein captivam, postea catholicam!“ mit Pázmány szíve szerint óhajtott, hogy „jobb ha az országot farkasok és rókák lakják, hogy nem mint eretnekek“: ezt épp ugy érzi ma is az ultramontan jezsuita szellemű főpapság s épp ugy kiirtana bennünket keresztyén tiszta hitünkért, mint nevezett elődei, ha... itt a bökkenő! ha a katolikusok nagy többsége jobb nem volna

rendszerénél, ha egy hatalmas támaszunk nem volna, a felvilágosult emberiség közvéleményében, a korszellemben, mely nekik ugyan nem igen kedvez s ellenük folyvást harczban áll s bármint szidalmazza is Róma részéről, halad, fejleszt, éltet, felvilágosít, művelté és szabaddá teszi az embert, a középkorba visszavágyó Schlauch-ok ellenére is, új időt inaugural, melynek jelszava: szabadság és humanismus, az államot és társadalmat átható keresztény világnézet alapján.

A protestánsok praedominálásáról is a kormányelnök szájába adott képtelen nyilatkozatról alig van mit mondani. Annyi bizonyos, hogy nem vettük észre sehol s nem tapasztaltuk a nevezett s ultramontán részről sokat szidalmazott nagy államférfiu felekezeti részrehajlását s erre egyetlenegy példát sem képes a „R.“ felhozni, ellenben, mi több, olyat, a mi a kath. érdekek előmozdítására látszott szolgálni.

A mi az unitarizmusnak adott rendkívüli kedvezményt illeti, ezt mi protestánsok, ellenünk irányuló vallásos sérelemnél egyébként nem tekintjük. Nevetséges is, hogy a házassági válóperek elintézésétől a topografiai viszonyok miatt vagyunk itt eltiltva. Ha átmegyünk a Királyhágón, akkor mi vagyunk a házassági ügyekben a competens forum; de innen már meg vagyunk e jogunktól fosztva, a mit hajdan épp úgy gyakoroltunk, mint a Királyhágón tuliak. Emeli az ügy furaságát az, hogy az unitáriusokra nézve, már a topografiai helyzet sem akadály többé, a házassági ügyek ellátása tekintetében. Nagy anomalia ez. Lábbal tiprása azon elvnek, hogy: „quod uni iustum, alteri aequum“. S midőn az ev. egyház e miatt a kormányhoz felirt: igen helyesen tette. Az pedig ismét más kérdés: lesz-e e feliratnak eredménye? Én azt hiszem, hogy nem lesz. Sőt közel az idő, midőn a polgári házasság, — legalább fakultatív alakjában, — lesz behozva nálunk is s ily módon fogja a törvényhozás egy kalap alá venni a divergáló eljárásokat. Azt pedig nem éri el a „R.“, hogy az áttérés korlátoztassék, vagy megtiltassék, ha p. ez elválási szándékkal járna együtt. Mert a szándékot egy áttérő sem mondja meg, ha később derül ki e szándék: akkor már az áttérés megtörténvén „factum infectum fieri nequit.“ Prot. fél házassági ügyének kath. szentszék általi megítélése ismét a képtelen óhajtasok közé tartozik.

Az aknamunkáról csak azt jegyzem meg, hogy a protestantismus éltető eleme a nyilvánosság levén: azt, hogy mi aknamunkát folytatnánk, tényekkel igazolva, a szeretettől áradozó ultramontán párton kívül ezt senki rólunk soha se mondotta. Ellenben, ha csak egy közeli példát hozok is fel s a jezsuiták által végzett folytonos aknamunkát mellőzöm is, belátja az olvasó, hogy ama vád kire lesz alkalmazható? Van egy párt az országgyűlésen, mely magát antisemitának nevezi, de hogy e név csak czégér és hogy valóban egy kis ultramontán pártot van szerencsénk benne tisztelhetni: kétségen kívül kiderült a f. évi költségvetési viták alatt. A mi eddig az alsó házban aligha volt hallható, most az említett párt egyik szövívője, azt követelte: hogy a budapesti egyetem adassék át a kath. egyháznak, mert azt Pázmány alakította stb. S éppen Debreczen városának egyik képviselője, igen találóan felelte azt Szemnecz urnak, hogy a kéz ugyan Ézsau keze, de a hang a Jákóbé. Szóval itt a klerus fujt bele, az

antisemita trombitába. Sugyanily hangon beszélt a kalocsai érsek a felső házban márcz. 15-én, ismételve a Szemnecz kívánatát. De az illető miniszter, — mint évenként szokta, — most is tiltakozott ezen felfogás ellen s kimutatta, hogy a Pázmány 100,000 frtjának a kamatai a kath. fakultás költségeit is alig fedezik s az egyetemre ezen kívül 400,000 frt évi kiadás az állampenztárából teljesítettik.

Ebből is látható: kit illethet az aknamunka vádja?

Ex uno disce omnes!

— s.

(Folyt. köv.)

Emlékezetül!

Csiky Lajosné, szül. Bészler Emilia.

Sokan felszólítottak hozzám intézett részvétlevelikben, irjam meg nekik áldott emlékezetű jó feleségem halála körülményeit.

Nem tudom mindenkinek külön-külön teljesíteni kívánságát. Reszket hozzá a kezem, fáj a szívem, zavarosak a gondolataim.

Bocsásson meg én nekem e lap t. olvasó közönsége, ha itt mondom el szomorú gyászom történetét. Rövid leszek, mert bánatom részletes leírása nem igen foglalhat helyet ezen egyházi lap hasábjain.

F. hó 4-én fürdőre mentünk Szepesmegyében Feketehegyre. Szegény jó feleségemnek nem tett jót a fürdő, folyton gyöngélkedett, azért őt haza hoztam onnan f. hó 17-én. Magam pedig, érezvén a hegyi levegő s általában a kúra jó hatását, az ő kérésére is, előbb megnyugvást szerezvén orvosunktól az ő egészségi állapota felől, 19-én visszamentem Feketehegyre.

Mult hét péntekén, f. hó 22-én távirat jött utánam, hogy jöjjen haza azonnal, mert meghalt az én Emim. Csőtörtökön délután rosszul lett, pénteken reggelre meghalt. Hogy miben s hogyan olyan rögtönösen, orvosai nem tudták megmondani. Kába álomnak tartottam az egészet s bár f. hó 24-ikének délutánja óta sokat siratott jó szülei mellett fekszik, kinn a temető homokjában az én drágám, — tán még most is lesz ezen nehéz álomból fölébredés.

Ha nem találkoznék már ide lenn, elmondom itt róla, hogy benne én egy hü, egy igaz, jó feleséget vesztettem, kinek érzékeny, tiszta szíve megbecsülhetetlen szeretettel dobogott érettem. Hogy féltett, hogy őrizett mindig! Elveszítvén jó édes anyját, kit úgy imádott, a hogy egyáltalában gyermek a jó anyát szerető, rajongó tisztelettel imádhatta, hosszan betegeskedő atyjának ágya mellett még közelebb forrott az én és fitestvére szívünkhöz. Atyja halála után egy félévvel kedélye lassanként derülni kezdett. Most akarunk már élni; szívárványos jövődöt alkottam magamnak derült napfényvel. De egy sötét felhő elborítá az én napomat.

Most itt állok magamban, elhagyatva. Bánat a testvérem; szomorúság a rokonom; könyhullatás a kenyerem.

Nyugodjék békével az ér: halottam! Ott fekszik a hidedg temetőben azok mellett, a kiket annyiszor, de annyiszor megsiratott.

Hitem szerint jó lelkével ott örvendezik már a menny lakóinak boldog társaságában.

Isten veled! Isten veled, én szívem, én áldott angyalom!

Sokan, igen sokan fölkerestek rokonaim, barátaim, jó ismerőseim közül részvevő soraikkal, többen szép koszorúkkal diszitették föl feleségem koporsóját. A temetésen megjelent nagy közönség, Könyves Tóth Kálmán barátomnak könyvekre indító szép imádsága, különösen a főiskolai énekkarnak Mácsai Sándor barátom feledhetetlen szívességéből váratlanul, általam ki nem kérve való szereplése, remek énekei, — minden, minden vigaszként hatott szívem fájo sebére. Köszönöm ez uton, hogy megtanították nekem, hogy a bánatban is van öröm. A részvét szavai és tettei a hála virágát fakasztották föl keblemben. Egy szomorú ember hálaérzete áldó imádság tömjénillataként száll föl ahhoz, ki épen a porba sujtottat nagyon jól föl tudja a tiszta érzelmek világába emelni.

Csiky Lajos.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A többszörös házasság és a keresztlevél.

Hogy a házasulandók körüli eljárás egyike a lelkipásztorok legfontosabb s legnagyobb felelősséggel járó teendőinek, arról senki sem kételkedhetik, ha a házassági ügyeket szabályozó törvényeket és rendeleteket ismeri; de kétségen kívül legjobban érzik azt a lelkészek, kik a legkisebb gondatlanságnak is keservesen megadhatják az árát, pedig hát „errare humanum est“. Na de a tévedés, vagy a törvénynek kellőleg nem ismerése sohasem ment fel a törvény kötelezése alól, ne beszéljünk azért a gondatlanságból előállható hibákról, hanem szellőztessünk egy oly kérdést, a melynek sikeres megoldása nem csak a lelkészeket, de az állami törvényhozást is érdekli, beszéljünk a kettős vagy többszörös házasságkötésről, a melynél a lelkész bizony nagyon gyakran a legnagyobb gondosság s vigyázat mellett is közreműködhetik, megerősítvén egy oly szövetséget, a melynek nem lett volna szabad létre jönnie; de a jelenleg fenálló szabályok mellett nem volt nehéz a bűnösnek hálóba keríteni jegyesét s törvényrontásra vezetni az eskető lelkészt.

Hogy manapság nem épen lehetetlen a többszörös házasságkötés, azt egy pár könnyen előállható példával világosan igazolhatjuk.

Egy nő visszas házasságban élvén férjével, szeretne tőle megszabadulni, de úgy, hogy az elválási költségeket ne kelljen fizetnie, egyet gondol s eladja vagyonát s elköltözik másfele jobb hazába, oda, hol őt még a madár sem ismeri, ott lakik aztán jó darab ideig, míg nem egyszer szerencséje akad (a mint mondani szokták). Igen ám, de fennvan a régi házasság, a mely elháríthatlan akadály! Na de nem tudja azt ott senki, megszerzi tehát keresztlevelét (nem nehéz, kiadja a pap szívesen), azután jelenlegi tartózkodási helyén kihirdetteti magát (másutt nem szükséges, mert eltöltötte a hat hetet), a pap megesketi; miért ne? hiszen a tanuk igazolják, hogy az illető leány vagy hát megeseett nő

s igazok van, mert ők úgy ismerik. A házasság aztán, mint törvényesen kötött szövetség bevezetetik az anyakönyvbe, az illető él boldogan, senki sem törődik vele.

Az első férj nem keresi, miért is keresné, mikor ő meg otthon fogott magának másik asszonyt s él vele, erkölcsi tekintetben elítélt, de a korszellem által megtűrt vadházasságot. Vagy ha ezt nem akarja tenni, csak egy kis bátorságra van szüksége s szerezhethet magának másik törvényes feleséget, követvén a fentebb előadott példát: s bekövetkehetik, hogy a törvényes házasság által kötött férj és nő újabb házasságban, bigamiában élnek.

Előfordulhat ez eset még inkább a cselédféle embe- reknél, kik a régi cselédkönyv segélyével idegen földön, idegen emberek között újra kezdhetik a már egyszer félbehagyott szolgálatot s ha lelkök rá viszi, házasságra léphetnek egy évben akár háromszor a nélkül, hogy az eskető lelkész gondatlansággal volna vádolható.

Természetes dolog, hogy a fiatal kor megkivántatik, mert az idősebbekkel szemben könnyebben feltámad a gyanu s előköveteltetik tőlök a nőtlenségi bizonyítvány. De ez sem segít valami sokat a dolgon, mert épen az ilyen költözködő egyének nem tudnak rendesen bizonyítványra szert tenni, ideiglenes tartózkodásukról nem levén tudomása sem a lelkésznek, sem az előjáróságnak. De meglehet az is, hogy előadják a bizonyítványt több helyről, csak épen onnan nem, a hol házasságra léptek.

Minthogy tehát a nőtlenségi bizonyítvány be nem szerezhető, vagy hiányos adatokat tartalmaz, nincs egyéb hátra, minthogy törvényszék előtt leteendő esküvel igazolják a kérdéses egyének szabad voltukat. De vajjon lehet-e ezen letett eskü hitelességén is elindulni, oly egyéneknél, a kik képesek elhagyni törvényes házastársukat, képesek szántszándékkal megrontani a törvényt? Nem! megesküsznek azok szívesen akár ezerszer, mert a lelkiismeret szava, az eskü szentsége nem ismeretes ő előttük, a mit legjobban bebizonyítanak házassági esküjük megszegése által. S nem lehetetlen, hogy mikor egy, — nőtlenségi bizonyítványokat mutató, vagy a világi törvényszék előtt szabad voltát esküvel erősítő, — egyént esket meg a lelkész, ugyanakkor bigamiát erősített meg.

Lehetne felhozni különbnél különféle előállható eseteket, de felesleges dolog, az eddigiekből is kitünvén az, hogyha valaki akar, a jelenleg fennálló szabályok mellett, többszörös házasságot köthet; annak megakadályozása nézetem szerint csak a keresztlevelek kiadása által lenne keresztülvihető következő módon: házasságkötéseknél csak oly keresztlevelek fogadtatnának el, melyek házassági ügyben lettek kiadva. Midőn aztán bejelentetnének a házasulandók, első sorban a keresztlevél kéretnek számon tőlök; a helyben születettek nézve könnyű a dolog, mert az anyakönyv utba igazít, de a más helyen születettek még hirdetés alá sem vétetnének fel addig, míg keresztlevelüket elő nem mutatják. A lelkészek pedig, a házasulandónak adandó keresztlevelét ezen megjegyzéssel adnák ki, házassági ügyben I, de ugyanakkor a keresztelési anyakönyv kérdéses tételénél a jegyzet rovatba ezt írják: „házassági ügyben keresztlevél adatott I.“

Természetes dolog, hogy a keresztlevelet kiváltó egyének erősen meg kellene magyarázni, hogy úgy tekintse e kivonatot, mint oly okmányt, a mely nélkül megesketni

nem fogják, de más ily keresztlevelet sem szerezhethet addig, míg be nem igazolja, hogy a most kiváltottal mi történt. Ha aztán az ily okmány elveszne (a mi már mindenesetre gyanút keltő volna), mint bármely más fontos okmány köröztetnék s az ügy eldőlteig házassági ügyben új keresztlevél kiadható nem volna.

A helyben született s esketett egyének neve után a keresztelési anyakönyvbe ez iratnék: „házasságra lépett I“.

Ha aztán az illető bármi okból újra nősülni, vagy férjhez menni óhajtana, újra a születési idő kérdeztetnék meg tőle először, minek utánna nézvé a lelkész, látni fogná, hogy az illető már házas volt, vagy adatott neki ily ügyben keresztlevél s nem adna neki másikat addig, míg házastársának halálát, vagy törvényes elválását okmányokkal nem igazolná; ha azonban az okmányok rendben találtatnának, akkor kiadtnék a keresztlevél a bemutatott iratok alapján ily rávezetéssel, „házassági ügyben II“, vagy a helybeliek-nél bejegyeztetnék: házasságra lépett 2-er. Az eskető lelkész aztán látná e keresztlevelet, bizton felveheti az illetőt hirdetés alá, megesketheti, mert ha más házasság volna érvényben, a házasulandó keresztlevelet nem szerezhethet volna.

Igy folytattatnék aztán a dolog mindannyiszor, valahányszor valaki házasságra óhajt lépni, úgy hogy házassági ügyben több keresztlevél, mint a mennyiszor az illető tényleg házasságra lépett, ki nem adható s viszont az illető több házasságot, mint a hányszor ily ügyben keresztlevelet nyert, nem köthet.

Természetes dolog, hogy e körülmény nem oldozná fel a lelkészt egyéb házassági akadályoknak tudakolása s tudomásul vétele alól.

De hát ez mind igen szép lehetne eddig, ha elő nem állhatna azon eset, hogy a házasulandó — ha nyilván csálni akar — oda nem irhatná, más ügyben kivett keresztlevelére, hogy „házassági ügyben I, II“ stb. Igaz, ez megtörténhetnék, mert a ki többszörös házasságkötésre képes, az az okmányhamisítástól sem valami felettebb irtózhatik. Hanem lehet ezen a bajon is segíteni a „hirdetés által“ oly módon, hogy a születési helyen való hirdetést soha semmi körülmények között elengedni nem kellene, nem azért, mintha talán egy szülőföldén sohasem tartózkodó gyermeket az ottani lakosok ismerhetnének s házassági akadályait bejelenthetnék, hanem azért, mert ismeri őt az anyakönyv s annak alapján a lelkész s ha a keresztlevelet meghamisíthatja is valaki, a hirdetési bizonyítványt, — mely egészen kézírással adandó ki, — nem képes úgy megváltoztatni, hogy az azonnal észrevehető ne legyen. Már most a házassági ügyben kiadott keresztlevél, a születési helyről hozott hirdetési bizonyítvánnyal együtt teljesen megnyugtathatja az eskető lelkészt, hogy kettős házasságot nem kötend, mert ha a megeskethető házasságra nem léphetne, akkor nem adatott volna számára keresztlevél, nem hirdettetett volna ki s nem nyert volna hirdetési bizonyítványt.

Természetesen a hirdetés azért a házasulandó lakóhelyén is megtörténhetik, ámbar ennek nagyobb jelentősége — tapasztalat szerint — aligha van, mivel a hívek meghallgatják ugyan a hirdetést, de sokkal inkább kíváncsiságból, mint azért, hogy az akadályokat bejелеtsék.

Hogy aztán a házassági ügyben beadott iratoknak le-

váltárban való szigorú megőrzése elengedhetetlen kötelesség, az a dolog természetéből önként következik.

Ezek azok, a melyeknek szemelött tartása mellett, én azt hiszem, hogy a többszörös házasságkötések megakadályozhatók volnának, különben megérdemli talán az ügy, hogy az érdekeltek pro et contra hozzá szóljanak.

Nem tartozik szorosán e dologra, de mind a mellett mint érdekes kérdést felemlítem, hogy a törvényes házasság fennállása alatt kötött második házasságból, tehát bigamiából született gyermek törvényes-e vagy törvénytelen? Jogvédelem szerint csak az érvényes házasságból született gyermek törvényes, már pedig, a már létező házasság miatt a 2-ik házasság érvénytelen, semmis; de viszont a házastárs jóhiszeműleg lépett ezen házasságra s vajjon az egyik fél szántszándékos bűne sújthatja-e az ártatlan házastársat s megvédekezheti-e gyermekét? Az én felfogásom szerint nem s azon meggyőződésben vagyok, hogy a jóhiszeműleg kötött házasság semmis ugyan, de azért az abból született gyermek törvényes.

Szücs László.

Különfélék.

Egyházmegyei közgyűlés. A debreczeni ev. ref. egyházmegye ez évi második közgyűlését augusztushó 11-ik napján, Debreczenben fogja megtartani.

Értesítés. Az eperjesi ág. evang. kerületi collegiumi jogakadémián az 1887/8. tanévre a beiratások f. é. szept. 1-től 8-ig eszközlendők; az előadások pedig szept. 9-én veszik kezdetüket. Jegyzet. A jogakadémiai hallgatók vallásfelekezeti különbség nélkül részesülhetnek a collegium kebelében fennálló convictus és alumneum kedvezményeiben; (az ezekre nézve megállapított díjak, — mindig félévénként értve, — a következők: alumneumi ebéd és vacsoráért 25 frt, convictusi ebéd és vacsoráért 31 frt, alumneumi ebédért 13 frt, convictusi ebédért 19 frt) az erre érdemesek igényt tarthatnak a Collegium által évenként kiosztatni szokott több és tekintélyes összegű ösztöndíjakra; valamint a szegénysorsuak a jelentékeny alaptökével rendelkező „Jogász segély-egylet“ támogatására számíthatnak. Megjegyeztetik végül, miszerint úgy a jogakadémiai ifjusági, mint a collegiumi nagy könyvtár a hallgatóság rendelkezésére álland. A f. é. májushó 6-án dühöngött tűzvész pusztításai után a collegium épületének helyreállítása azonnal megkezdetvén, ez mielőbb elkészül s így ennek következtében a jövő tanév rendszeres megkezdése hátráltatva nem lesz. Eperjes, 1887. május havában. Az eperjesi ág. ev. ker. collegiumi jagakadémia igazgatósága.

Az új-tátrafüredi protestáns imaház felszentelési ünnepélye 1887. július 24-én d. e. 10 órakor. A tátrafüredi három fürdő vendégei itt a Kárpátok üde levegőjében nagyszerű ünnepély lefolyását, az ujonnan épült templom felszentelési ünnepélyét élvezték. Mely ünnepély lélekemelő volt a szó teljes értelmében. Pont 10 órakor szólalt meg a kistoronyban alkalmazott harangocska, hívogatta a közönséget egy nem mindennapi ünnepélyre. Az idő borongós, esős volt, de azért oly közönség gyűlt a kistemplom előtt össze, hogy ha három olyan nagy lett volna sem tudta volna befogadni. Czékus István evangélikus püspök, Schönviszner János, Fábry Já-

nos, Juszt Samu esperesek, Székely Gyula, Kallat Károly és Haitz Pál lelkészek s világiaktól kísérve a templom elébe érkezett; hol egy nagy közönség, élén Lumniczer Sándor főrendiházi taggal várta. Néhány lelkes szó kíséretében a templom kulcsát a püspöknek átadta, ki emelkedett hangú beszédet mondott. Majd a templom kinyitván, a lelkészek s utánuk a közönség női része bevonult a díszesen felszerelt kis imaházba. Az imaház kicsi, mindössze 14 széket foglal magában, egy-egy székekben kényelmesen 5 egyén ülhet. Bevonulás előtt az istenszabad ege alatt a nagyszalóki dalárda énekelte az „erős várunk az Uristen“ című éneket. Bevonulás után Czékus István püspök két lelkésztársával az oltárhoz lépett, honnan szép érczes, tiszta hangon antifonát tartott. Utána Schönviszner János alesperes német nyelven predikált, mely átgondolt remek beszéd méltó társa volt a püspökének; ezután következett az áldás, majd végül a fentebb említett dalárda énekelte el a himnust. Az ünnepély 11 órakor végződött. Délben társas ebéd rendeztetett, melyen mintegy ötvenen vettek részt. Lelkes felköszöntőkben nem volt hiány. N. F.

A tiszai-kerületi ev. ref. egyházban épülő új templom toronyára folyó hó 17-én tették fel a gombot, mely alkalommal Szűk Károly lelkész a helyből és vidékről nagy számmal egybegyűlt közönség előtt felolvasta a község és egyház multjáról és jelenéről szóló terjedelmes emlékiratát s ennek egyik példányát a még eddig nyitva hagyott emlékköbe, másik példányát a torony gombjába helyeztetett el. Ezután szépen felöltözött leánykák huzták fel a kendőkkel, szalagokkal és koszorúkkal felékesített gombot, a közönség pedig a mesterek szokásos verselésének meghallgatása után társasvacsorára és tánczvigalomra gyűlt össze a község házában, mely utóbbiakra megszabott belépti díjakból és felhívásból 60 frt tiszta jövedelme lett az egyháznak.

Lelkészcseréltetés. A krassói egyházközségben folyó hó 24-ikén történt meg a lelkészcseréltetés. Mint magán uton értesültünk, közfelkiáltással megválasztott Ferenczi Gyula krassói helyettes lelkész. Isten áldása kísérje az ifjú lelkész működését.

Miniszteri megbizottak. A vallás- és közoktatásügyi miniszter egyházkerületünk gymnasiumainak meglátogatására és azokban az állami főfelügyelet gyakorlására, illetőleg jelentéstételre, az 1887—88. tanév tartamára a következő megbizottakat küldötte ki: a debreczeni, h.-m.-vásárhelyi fő, a h.-bőszörményi, nánási, karczagi, kisujszállási, m.-turi és békési gymnasiumokba Békési Gyula debreczeni, — a m.-szigetesi fő- és a szatmári gymnasiumba Szieber Ede kassai tankerületi főigazgatót. A mult iskolai évben egyházkerületünk minden gymnasiumában Békési Gyula debreczeni tankerületi főigazgató volt a miniszter megbizottja.

Megjelent a tiszántúli ev. ref. egyházkerület 1887. év májushó 9—13. napjain Debreczenben tartott első gyűlésének jegyzőkönyve. Kiadta Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző.

A pálfalvai ev. ref. leányegyház, templomépítési tőkéje emelésére, e f. évi aug. 14-ikén jótékonycélu tánczvigalmat rendez.

Megjelent és hozzánk is beküldetett a „Tizenharmadik jelentés a debreczeni ev. ref. egyház Valics Antalné iskolával egyesített nyolczosztályú leánynevelő intézetéről és varrósztályáról az 1886/7. iskolai év végén.“ Szerkesztette Dóczy Gedeon igazgató. Főbb adatok: a tanító személyzet állott az igazgatón kívül egy rendes és két óraadó tanárból, négy hitoktatóból és öt tanítónöböl. Növendékek létszáma: I. o. 5; II. o. 13; III. o. 19; IV. o. 32; V. o. 21; VI. o. 29; VII. o. 27; VIII. o. 17, a varrószt. 23. Összesen 177. Vallás szerint: ev. ref. 104, ágost. ev. 9, róm. kath. 31, zsidó 32. Állandó lakásukra nézve: helybeli 157, vidéki 20. Az előző 1885/6-iki tanévhez képest az apadás 45.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat

a n-szalontai ev. ref. egyházmegyében levő nagy-szalontai ev. ref. egyház egyik lelkészi állomására.

Javadalma lakáson kívül, készpénz: 441 frt 70 kr; 45 köböl gyűlt kétszeres buza és 25 köböl gyűlt aljgabona helyett váltságdíj: 345 frt; 68,979 □ öl, öt különböző helyen fekvő szántóföld; 13,660 □ öl, 2 helyen fekvő kaszáló; e földeket a lelkész műveltetni, adóját pedig az egyházközség fizeti. — 1440 □ öl szőlő, 400 □ öl szénáskert és stóla, az egyházkerület rendelete szerint, — úgy hogy ezen lelkészi javadalom, egyházmegyei becslés szerint 1492 frtra rug és így a tiszántúli egyházkerületben első osztályú.

Elválasztott lelkész állomását 1888. április 24-ikén foglalja el, mely időtől fogva javadalma, — az özvegyet illető f. évi őszi vetés kivételével, — folyóvá tétetik; azonban hivataloskodása első évében, hivatali elődje özvegyének, kegyeleti átalányul 500, azaz ötszáz o. é. frtot köteles fizetni, — valamint az egyházmegyei lelkészi gyámintézetnek is kötelezett tagja.

A szabályszerűen fölszerelt pályázati kérvények, folyó évi szeptember 1-ig, a n-szalontai ev. ref. egyházmegye esperesi hivatalához Nagy-Szalontára küldendők.

Debreczen, 1887. július 30.

Révész Bálint,
ev. ref. püspök.